

Nota redacției. Prezenta rubrică, susținută de dr. hab. prof. univ. Nelly ȚURCAN, șef Campusul Competențelor din cadrul BM „B.P. Hasdeu”, are ca obiectiv trecerea în revistă a unor publicații periodice de specialitate din țară și de peste hotare. Sperăm să facilităm prin aceasta lectura profesională, atenționând asupra problemelor actuale ale teoriei și practicii biblioteconomice.

Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук = Ukrainian Journal on Library and Information Science („Revista Ucraineană de Biblioteconomie și Știința Informării”) este o revistă științifică bianuală, peer review, cu acces deschis, care publică articole din domeniul biblioteconomiei și științei informării.

Revista a fost lansată în 2018 și se adresează oamenilor de știință, profesorilor din învățământul superior, studenților, tuturor celor care studiază aspectele teoretice și aplicative privind biblioteconomia, bibliologia, studiile arhivistice, documentologia, tehnologiile informaționale, practica informațională, biblioteconomică și arhivistică (acces: <http://librinfoscience.knukim.edu.ua/>).

Numărul 9, 2022. Numărul respectiv al revistei prezintă 14 articole incluse în secțiunile: „Tehnologii informaționale: practici și perspective”, „Biblioteca în mediul digital”, „Practica biblioteconomică: aspecte informaționale și socio-culturale”, „Formarea

în domeniul biblioteconomiei și științei informării”, „Aspecte aplicative ale activității biblioteconomice, informaționale și arhivistice”, „Aspecte teoretice și aplicative ale funcționării spațiului informațional”.

Acest număr al revistei sistematizează și generalizează cunoștințele privind analiza operațională, dezvăluie experiența din străinătate în asigurarea protecției informațiilor confidențiale, sunt abordate probleme de actualitate referitoare la tutoratul digital ca activitate socială și educațională a bibliotecarilor, este determinată imaginea bibliotecilor publice în Ucraina în spațiul media etc.

Articolului lui Stanislav DENBNOVETSKYI – *Locul bibliotecilor publice din Ucraina în spațiul informațional modern* (*Представництво публічних бібліотек України у медійному просторі = Place of Public Libraries of Ukraine in the Modern Information Space*, pp. 47-56) – dezvăluie tendințele actuale în reprezentarea bibliotecilor publice din Ucraina pe Internet, precum și în rețelele sociale în condițiile digitizării. Noutatea științifică a articolului constă în faptul că este fundamentată necesitatea consolidării reprezentării bibliotecilor publice din Ucraina pe Internet și rețelele sociale, ceea ce contribuie la complexitatea structurii lor organizaționale, la o varietate de metode și forme netraditionale de activitate. Direcțiile actuale de reprezentare pe Internet sunt arătate pe exemplul Bibliotecii Științifice Universale Regionale din Vinnița „K.A. Timiryazev” și Bibliotecii Științifice Universale Regionale „D.I. Chizhevsky”, pe paginile electronice ale cărora dezvoltatorul oferă posibilitatea de a partaja informații pe rețelele sociale Facebook, Twitter, Instagram și Google+. Acest lucru contribuie la o diseminare mai eficientă a mesajelor, la popularizarea colecției de cărți, atragerea unui număr mai mare de utilizatori, formarea imaginii pozitive a bibliotecii și, în cele din urmă, la acumularea de capital reputațional.

În concluzii, autorul susține că, în prezent, bibliotecile publice din Ucraina sunt implicate activ în procesul de digitizare a colecțiilor sale, prezintă copii digitale pe site-urile lor web și promovează aceste resurse pe rețelele sociale, adaptându-le la dispozitivele mobile. Bibliotecile publice din Ucraina au digitizat cantități mari din colecțiile lor, această muncă s-a desfășurat conform propriilor programe, indiferent de planurile altor biblioteci. Autorul a constatat că, în prezent, bibliotecile publice de top din Ucraina sunt instituții cu autoritate, centre de informare puternice care creează

și mențin resurse informaționale multiple și de înaltă calitate. Prin intermediul Internetului, utilizatorul modern are acces la cele mai importante biblioteci din lume, precum și la resursele informaționale proprii ale bibliotecilor, care fac parte din spațiul informațional global.

Autoarea Maryna TOLMACH, în articolul *Competența digitală a bibliotecarilor ca factor al activității bibliotecii în contextul transformării digitale* (Цифрова компетентність бібліотечних фахівців як чинник діяльності бібліотек в умовах цифрової трансформації = *Digital Competence of Librarians as a Factor of Library Activity in the Context of Digital Transformation*, pp. 57-69), relatează despre rolul competenței digitale ca factor al activității bibliotecii în contextul transformării digitale, precum și despre necesitatea asigurării dezvoltării competenței digitale în timp ce se modernizează conținutul programelor educaționale.

Studiul și-a propus să identifice noi funcții și activități ale profesioniștilor din biblioteci, care apar ca răspuns la provocările transformării digitale. Importanța tot mai mare a spațiului virtual al bibliotecilor și transformarea acestora în hub-uri digitale conduc la apariția unor noi profesii „digitale” axate pe susținerea proceselor de transformare digitală, managementul conținutului web și comunităților web, care necesită un nivel ridicat de competență digitală. Sunt propuse abordări de analiză a conținutului programelor educaționale, fiind folosit Cadrul de competență digitală pentru cetățeni DigCompUA și Testul național de alfabetizare digitală a programelor digitale, care vor îmbunătăți conținutul programelor educaționale și vor dezvolta, în continuare, un Cadru de competență digitală specializat pentru bibliotecari.

Autoarea menționează că una dintre provocările pentru educația formală a bibliotecarilor este formarea competențelor digitale, care ar trebui luate în considerare în programele educaționale și programele de dezvoltare profesională. Folosind exemplul unor noi tipuri de activitate profesională, sunt descrise posibilele roluri ale bibliotecarilor, care necesită competențe digitale pentru a îndeplini anumite sarcini. Totodată, se face o analogie cu cercetările privind competențele digitale ale bibliotecarilor din țările Uniunii Europene. Autoarea a remarcat necesitatea studierii nivelului de competență digitală a specialiștilor din bibliotecile din Ucraina pentru a evalua starea actuală și a moderniza, în continuare, conținutul programelor de formare profesională.

În articolul *Spațiul media inovator al bibliotecii moderne: orientări axiologice de funcționare* (Інноваційний медіапростір сучасної бібліотеки: аксіологічні орієнтири функціонування = *Innovative Media Space of the Modern Library: Axiological Guidelines of Functioning*, pp. 70-78), semnat de Svitlana KHRUSHCH, este fundamentată abordarea valorică privind crearea și funcționarea spațiului media inovator al unei biblioteci moderne. Potrivit definiției autoarei cu privire la conceptul de „spațiu media inovator al unei biblioteci moderne”, acesta este un ansamblu de instrumente tehnice, tehnologice și software ale activităților bibliotecii, dezvoltate în procesul transformărilor digitale ale bibliotecii și menite să răspundă necesităților informaționale, sociale și comunicaționale ale cetățenilor, determinate de activitățile lor profesionale, sociale, educaționale, de agrement, viața de zi cu zi, sarcinile de dezvoltare personală și de comunicare.

În finalul articolului, se subliniază că, în contextul transformărilor digitale ale bibliotecilor, problemele evitării determinismului tehnologic și nevoia de adaptare a funcției umaniste a bibliotecii la schimbări inovatoare rămân relevante. Tehnologia și componentele social-comunicative ale spațiului media inovator al bibliotecilor moderne ar trebui luate în considerare în relația și influența reciprocă în conformitate cu liniile directoare axiologice de funcționare a bibliotecii, inclusiv implementarea funcțiilor sociale, educative, valorice, morale, etice, memoriale, creative și ecologice. Teoria și metodologia cercetării asupra problemelor tehnologiei digitale în biblioteci este o abordare valorică, care constă în studiul comun al problemelor umanitare (scopul bibliotecii) și al problemelor tehnologice (modalități de implementare a scopului bibliotecii).

Victor PARZHNYTSKY și Oleksandr SAVENKO, în articolul *Activitatea bibliotecilor instituțiilor de învățământ profesional (profesional și tehnic) în spațiul informațional și comunicațional* (Діяльність бібліотек закладів професійної (професійно-технічної) освіти в інформаційно-комунікативному просторі = *Activity of Libraries of Vocational Education Institutions in Information and Communicative Space*, pp. 104-114), sistematizează și generalizează noile cunoștințe privind activitățile bibliotecilor instituțiilor de învățământ profesional în spațiul informațional și comunicațional, luând în considerare activitățile specifice din punct de vedere al modernității și al perspectivelor de dezvoltare a acestora. Condițiile moderne de transformare a

procesului de învățare axat pe învățământul la distanță și dezvoltarea tehnologiilor digitale scot în evidență noi provocări pentru bibliotecile instituțiilor de învățământ profesional. Restricțiile de carantină, cu care s-au confruntat bibliotecile în perioada 2020-2021, au demonstrat nevoia de a reformata rapid diferite tipuri de servicii de bibliotecă într-un format online. Cel mai promițător canal de promovare a oricărei informații sau resurse astăzi este Internetul. Utilizarea tehnologiilor Internet în biblioteci este o necesitate pentru fiecare bibliotecar. Bibliotecarii nu ar trebui să fie orientați doar pe resursele și tehnologiile de informare și comunicare, inclusiv pe Internet, ci și să aplice aceste cunoștințe în practică. Astfel, introducerea instrumentelor Internetului în activitățile bibliotecilor instituțiilor de învățământ profesional este o nevoie stringentă. Bibliotecarii pot folosi în mod eficient o mare varietate de servicii de Internet în activitatea lor cotidiană, pot aduce serviciile de informare, precum și bibliotecile instituțiilor de învățământ profesional la un nivel calitativ nou.

Numărul 10, 2022. Cele 15 articole din acest număr abordează probleme referitoare la rolul bibliotecii în mediul digital, aspectele informaționale și socio-culturale ale practicii biblioteconomice și arhivistice, formarea profesională în domeniul biblioteconomiei și științei informării, aspectele teoretice și aplicative de funcționare a spațiului informațional, precum și contribuția profesională, biografia specialiștilor din domeniul infodocumentar.

Argumentarea actualizării utilizării rețelei sociale TikTok de către bibliotecile din Ucraina, ca mijloc eficient de marketing pe Internet, precum și de identificare a specificului acesteia pe platformă este subiectul articolului *Rețeaua de socializare TikTok ca mijloc de marketing online al bibliotecilor ucrainene* (Соціальна мережа TikTok як засіб інтернет-маркетингу бібліотек України = *TikTok Social Network as a Means of Internet Marketing of Libraries in Ukraine*, pp. 22-35). În acest studiu, autoarea Nadiya MARANCHAK determină starea actuală privind prezența bibliotecilor ucrainene în rețeaua socială TikTok, argumentează necesitatea și eficacitatea bibliotecilor care folosesc această platformă ca mijloc de marketing pe Internet, precum și determină metodele pentru implementarea cu succes a acesteia. De asemenea, se menționează că, astăzi, utilizarea rețelei sociale TikTok de către bibliotecile publice din Ucraina ca mijloc de marketing pe Internet este actualizată datorită oportunităților promițătoare oferite de această

platformă și anume: acoperirea publicului-țintă (91% din publicul TikTok); stabilirea unei comunicări eficiente cu utilizatorii print-un format de trend al conținutului TikTok; formarea imaginii unei instituții digitizate și bine-cunoscute în rândul tinerilor; oferirea unei game largi de instrumente pentru crearea independentă a conținutului de înaltă calitate; promovarea fără investiții bugetare în promovare datorită algoritmilor și credibilității platformei, precum și șanselor egale de a intra în „Recomandat” atât pe paginile milionarilor, cât și pe conturile noi. Metodele specifice de implementare cu succes a conținutului video din biblioteci în rețeaua socială TikTok, ca bază pentru un marketing eficient pe Internet pe această platformă, s-au dovedit a fi: definirea preliminară a conținutului pentru pagina bibliotecii, pe care utilizatorii ar copia-o; adaptarea tendințelor TikTok la tematica bibliotecii; respectarea regulii de angajare a publicului din primele trei secunde ale videoclipului; folosirea rezultatelor celor mai recente cercetări privind tendințele actuale ale TikTok-ului în crearea de conținut; elaborarea regulată de conținut (3-5 videoclipuri pe săptămână) și analiza celor mai de succes formate de publicare.

Merită atenție articolul *Transformarea resurselor informaționale ale bibliotecilor publice din Ucraina în condiții moderne* (Трансформація інформаційних ресурсів публічних бібліотек України в сучасних умовах = *Informational Resources Transformation of Ukrainian Public Libraries Current Conditions*, pp. 36-48). Combinarea organică a analizei structural-funcționale, a sintezei și a metodei cognitive au făcut posibilă realizarea cu succes a obiectivului stabilit de Yevhenii CHUMAK, autorul acestui articol. Noutatea științifică a studiului constă în argumentarea clasificării resurselor informaționale ale bibliotecilor, în funcție de etapele de introducere a celor mai noi tehnologii în procesele de bibliotecă, cum ar fi: tradiționale, inovatoare și de ultimă generație. Autorul analizează resursele informaționale existente, precum și propune termenul de „resurse informaționale electronice ale bibliotecilor”, argumentând necesitatea utilizării resurselor informatice electronice (catalog electronic, bibliotecă electronică, colecții de publicații digitizate) de către bibliotecile publice ca elemente importante ale infosferei societății.

Autorul scoate în evidență faptul că digitalizarea stimulează tendința generală de transformare a bibliotecilor publice din Ucraina în hub-uri pentru procesarea cuprinzătoare a tuturor

tipurilor de informații pe toate mediile. Utilizarea noilor medii în practica bibliotecilor contribuie la crearea resurselor informaționale electronice relevante, ceea ce marchează a treia etapă a utilizării tehnologiilor informaționale și de comunicații în activitatea bibliotecilor. În prezent, bibliotecile publice din Ucraina dispun de următoarele tipuri de resurse informaționale electronice: a) cataloage electronice; b) baze de date full-text; c) colecții electronice de texte analogice ale publicațiilor tipărite; d) colecții de publicații digitizate; e) documente electronice care nu au analogii tipărite; f) publicații electronice de informații audio și video; g) produse multimedia. Resursele informatice electronice îmbogățesc sortimentul și includ următoarele produse audiovizuale: înregistrări audio, filme, videoclipuri, diapozitive, prezentări etc., inclusiv expoziții și tururi ale bibliotecii, publicitatea achizițiilor noi, întâlniri online cu persoane celebre sau soluționarea problemelor actuale ale comunității etc. Conturile proprii în rețelele de socializare (Facebook, Twitter, Pinterest, Instagram), mesageria (WhatsApp, Telegram, Viber), găzduirea video (YouTube), pe de o parte, au un potențial semnificativ de popularizare a bibliotecii; pe de altă parte, sunt o platformă de testare a cererii pentru resurse informaționale create de biblioteci.

Un alt subiect privind activitatea bibliotecilor publice din Ucraina a fost abordat de Ivan YAREMA în articolul *Comunicațiile digitale ca instrument de activitate inovatoare a bibliotecilor publice din Ucraina* (*Цифрові комунікації як інструмент інноваційної діяльності публічних бібліотек України = Digital Communications as Means of Innovative Activity of Public Libraries in Ukraine*, pp. 49-59), fiind subliniată importanța dezvoltării comunicării digitale în condiții de criză.

Autorul argumentează abordarea valorică privind individualizarea serviciilor bibliotecilor publice, când scopul principal constă în asigurarea unui mediu de comunicare prietenos, confortabil pentru utilizatori în contextul digitalizării proceselor sociale. Sunt evidențiate inovațiile bibliotecii, care se bazează pe tehnologii informaționale inovatoare, având însă diferite justificări sociale și tehnologice, în special: organizaționale, de servicii, de produs, tehnice, de afaceri. În prezent, activitățile bibliotecilor publice se dezvoltă în direcții inovatoare, folosind diverse canale de comunicare cu utilizatorii: în special, propriile site-uri web, bloguri, rețele sociale, mesagerie instantanee, platforme online, formate media,

canale Tik-Tok și YouTube. Bibliotecile din Ucraina acoperă spațiul informațional cu propriile produse (baze de date, cataloage electronice, colecții de publicații digitalizate etc.), oferă servicii virtuale, organizează accesul la resurse externe etc. Implementarea tehnologiilor informaționale moderne în procesele bibliotecii a contribuit la dezvoltarea unui nou nivel de servicii informaționale pentru utilizatori. Modelul digital al bibliotecii moderne face posibilă desfășurarea unui dialog deplin cu utilizatorii aflați la distanță și le permite să acceseze serviciile bibliotecii la același nivel cu acei utilizatori care lucrează cu informații direct în colecțiile de cărți.

Două articole din acest număr al revistei examinează particularitățile activității, precum și consecințele distrugerii bibliotecilor publice din Ucraina, ținând cont de condițiile de stare marțială după invazia pe scară largă a trupelor ruse în Ucraina.

Astfel, **Liudmyla KUZNETSOVA**, în articolul *Bibliotecile publice din Ucraina sub legea marțială: pierderi și provocări* (Публічні бібліотеки України в умовах воєнного стану: втрати і виклики = *Public Libraries of Ukraine in Terms of the Martial State: Losses and Challenges*, pp. 105-113), sistematizează o gamă largă de materiale actuale despre starea bibliotecilor ucrainene în timpul agresiunii militare ruse; pentru prima dată, sunt introduse în circulația științifică date statistice și materiale informaționale privind pierderea și distrugerea bibliotecilor publice în timpul ofensivei la scară largă a Federației Ruse din februarie 2022; sunt determinate principalele tendințe:

- se constată o reducere a rețelei de biblioteci publice în toate regiunile Ucrainei, în special în zonele de război;
- există procese de distrugere și deteriorare (totală sau parțială) a clădirilor bibliotecilor, pierderi de mijloace materiale și tehnice (calculatoare, echipamente multimedia, mobilier etc.);
- continuă pierderea totală sau parțială a colecțiilor bibliotecilor, în special în Harkov, Zaporizhia, Mykolaiv, Donețk și alte regiuni de primă linie;
- deși pierderile din timpul războiului sunt deja înregistrate, valoarea concretă a pagubelor aduse bibliotecilor publice este destul de aproximativă și va crește odată cu continuarea războiului;
- indiferent de situația dificilă în condițiile legii marțiale și de continuarea agresiunii armate, bibliotecile publice încearcă să desfășoare activități de voluntariat, educaționale și informaționale.

Având în vedere că bibliotecile joacă un rol important în păstrarea intereselor naționale, problema protejării colecțiilor bibliotecilor pe timp de război este o componentă importantă a politicii culturale a statului ucrainean. Ministerul Culturii și Politicii Informaționale al Ucrainei trebuie acum, fără să aștepte sfârșitul războiului, să elaboreze, împreună cu alte structuri ale statului, propuneri de restaurare a clădirilor bibliotecilor deteriorate, de conservare a colecțiilor existente, precum și de creare de noi fonduri. Sarcinile principale ale bibliotecarilor ar trebui să fie, de asemenea, păstrarea pentru generațiile viitoare a memoriei luptei eroice a ucrainenilor pentru statul lor în timpul agresiunii armate rusești, sistematizarea dovezilor documentare privind lupta Forțelor Armate ale Ucrainei, batalioane de voluntari, activități de apărare teritorială, voluntariatul, atrocitățile comise de agresorii ruși în timpul ocupării temporare a anumitor regiuni ale Ucrainei.

Celălalt articol, *Bibliotecile publice ale Comunităților Teritoriale Unite din Odessa în condițiile legii marțiale: trăsături ale activității* (Публічні бібліотеки об'єднаних територіальних громад одещини в умовах воєнного стану: особливості діяльності = *Public Libraries of the United Territorial Communities of Odesa Region in Conditions of Martial State: Activity Peculiarities*, pp. 70-78), aparține autoarei Iryna BURMIS care scoate în evidență date generalizate și sistematizate cu privire la activitatea bibliotecilor publice din regiunea Odessa în condițiile legii marțiale.

În lucrare se confirmă faptul că, în condițiile unei invazii pe scară largă și a unui de război cu Federația Rusă, bibliotecile publice din regiunea Odessa, cu sprijinul comunităților și al altor colegi, s-au transformat, de fapt, în centre importante pentru viața Comunităților Teritoriale Unite, centre culturale și de media, spații de creație, înțelegere reciprocă, a confortului psihologic și al securității.

Autoarea pune accentul pe modul în care bibliotecile publice sunt solidare cu comunitățile în timpul războiului, folosesc toate formele și metodele eficiente de cooperare pentru a ajuta comunitatea, bazându-se pe propria experiență și bune practici. Se remarcă faptul că, în cadrul cooperării cu autoritățile locale, bibliotecile publice din regiunea Odessa contribuie activ la educația formală și non-formală, autoeducația și dezvoltarea comunitară, popularizează lectura și oferă acces la fonduri de carte, își îndeplinesc funcțiile în calitate de centre culturale (organizează lecții publice,

discuții cu diverși specialiști, expoziții de carte, master-class-uri, întâlniri de creație etc.), organizează evenimente și lecții de educație național-patriotică, sprijină Forțele Armate ale Ucrainei, oferă sprijin de informare și consiliere, ajută refugiații și persoane strămutate din interiorul țării cu adaptarea rapidă la un loc nou și integrarea în comunitatea locală.

Un subiect important și pentru Republica Moldova, în condițiile unui război hibrid, a fost abordat de **Zoriana SVERDLYK** în articolul *Securitatea cibernetică și protecția cibernetică: subiecte pe agenda societății ucrainene* (Кибербезпека та кіберзахист: питання порядку денного в українському суспільстві = *Cyber Security and Cyber Protection: Topics on the Agenda in Ukrainian Society*, pp. 175-188). Autoarea analizează conceptele de „igienă cibernetică”, „securitate cibernetică”, „protecție cibernetică”, explică rolul proceselor din viața umană modernă, care sunt interpretate prin acești termeni, identifică principalele realizări în sistemul de drept ucrainean în ceea ce privește reglementarea sferei cibernetice juridice, precum și evidențiază regulile-cheie pentru respectarea igienei cibernetice. De asemenea, este subliniată importanța și necesitatea cooperării organizațiilor ucrainene cu parteneri străini în domeniul protecției informațiilor din spațiul cibernetic, identificarea și urmărirea tendințelor de îmbunătățire a securității cibernetice în contextul științei, educației și administrației publice.

Articolul concluzionează cu ideea potrivit căreia examinarea problemei privind asigurarea protecției cibernetice a informațiilor, precum și a securității cibernetice când se utilizează Internetul și igiena cibernetică în Ucraina, a arătat că specialiștii ucraineni au făcut un pas semnificativ înainte la acest capitol. Acest lucru este confirmat și de datele statistice internaționale. Analiza actelor legislative, normative și a documentelor de reglementare recent adoptate la nivel național a confirmat teza că legislația ucraineană în problemele de securitate cibernetică se reorientează treptat către tendințele globale și împrumută experiență străină pozitivă. Cu toate acestea, există încă probleme urgente nerezolvate, printre care ajustarea aparatului conceptual privind securitatea cibernetică la interpretări fixe la nivel legislativ. De asemenea, sunt necesare intensificarea cooperării internaționale în materie de protecție cibernetică și securitate cibernetică; în plus, crearea platformelor interstatale comune pentru schimbul de informații.